

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Af van Russisch gas: laveren tussen recht en geopolitiek

Marhold, A.A.

Citation

Marhold, A. A. (2025). Af van Russisch gas: laveren tussen recht en geopolitiek. *Sew: Tijdschrift Voor Europees En Economisch Recht*, 2025(6), 317. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4296319>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4296319>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Af van Russisch gas: laveren tussen recht en geopolitiek

Het is in deze tijden verdraaid moeilijk één thema te kiezen voor deze rubriek uit de verschillende duivelse dilemma's waar we voor staan qua Europees en handels- en veiligheidsbeleid. Een selectie: de achtbaan van een handelsoorlog die is ontketend door grillig leiderschap aan de andere kant van de Atlantische Oceaan, of de vraag of er wat mensenrechten betreft nog wel aan de kernvoorwaarden voor het associatieverdrag tussen de EU en Israël wordt voldaan.¹ Maar direct aan onze Europese grens blijft de uitdaging het grootst. Hoe om te gaan met een agressief Rusland en de Europese afhankelijkheid van Russisch gas die door de jaren heen is opgebouwd? Hoe kunnen we zo snel mogelijk compleet afbouwen, Rusland blijven sanctioneren en tegelijkertijd de energieveiligheid van EU-lidstaten waarborgen, terwijl we de regels van de interne markt en de verdeling van bevoegdheden respecteren? Het is een dilemma dat bij uitstek laat zien dat onze internemarkt- en internationale handelsregels, afhankelijkheden van strategische goederen, veiligheid en geopolitiek niet altijd goed samengaan.

Op 6 mei jl. publiceerde de Europese Commissie haar REPowerEU-routekaart, waarin wordt aangekondigd dat de EU een compleet einde gaat maken aan de invoer van Russische energie tegen 2027.² Heel welkom, maar het zal niemand verbazen dat dit juridisch gezien makkelijker gezegd is dan gedaan, omdat energie bij uitstek een gedeelde bevoegdheid is en EU-lidstaten in principe zelf mogen kiezen welke energiebronnen zij gebruiken en uit welke landen zij die importeren.³ Ook als dit uit Rusland is.

De routekaart en de intenties zijn er, maar het is nu dus afwachten hoe de Commissie deze voorgenomen maatregelen volgende maand juridisch vorm wil gaan geven. Sancties zijn de gemakkelijkste manier om al het Russische gas en lng van de Europese markt te weren, maar daar is (vooral nog) de unanieme instemming van alle lidstaten voor nodig. De woordvoerder van de Hongaarse premier Viktor Orbán, Zoltán Kovács, was er

dan ook na de publicatie van de REPowerEU-routekaart als de kippen bij om te verkondigen dat het voornemen van de Commissie om een definitief einde te maken aan de import van Russische energie een aanval is op de Hongaarse soevereiniteit en energiezekerheid.⁴

Wat zijn in dat geval de alternatieven om een einde te maken aan de invoer van Russisch gas, juridisch gezien? Bijvoorbeeld door heel hoge importtarieven op te werpen op de invoer van Russisch gas in de EU, waardoor het onaantrekkelijk zal worden, ook voor landen als Hongarije en Slowakije, om Russisch gas te blijven importeren. We zullen het zien, de Commissie houdt de kaarten vooralsnog dicht bij de borst. Hoewel energie bij uitstek altijd al een politiek onderwerp is geweest, moeten de Europese Unie en haar lidstaten nu in ieder geval meer dan ooit laveren tussen recht en geopolitiek.

Ten slotte: in maart van dit jaar organiseerde ik aan de Universiteit Leiden een workshop over de shift die we meemaken van vrijhandel naar economische veiligheid, in samenwerking met het onlangs hernoemde directoraat-generaal Handel en Economische Veiligheid van de EU (voorheen alleen handel).⁵ Een van de deelnemers merkte op dat in de Europese Commissie het besef groeide dat we van een 'rules-based order' naar een 'power-driven environment' gaan. Voor ons juristen is dit een verontrustende gedachte. Toch denk ik dat hoe sneller we deze nieuwe realiteit accepteren, hoe sneller we het recht als instrument in ons voordeel kunnen laten werken, juist ook op dit geopolitieke niveau, als het bijvoorbeeld gaat om energieafhankelijkheid van Rusland. Een andere deelnemer merkte op: de Europese Commissie is wereldkampioen in het publiceren van strategieën. Daar schaar ik ook de 'routekaarten' onder. Ik kijk dan ook reikhalzend uit naar het juridische voorstel dat een einde aan de invoer van Russisch gas waar kan maken.

A.-A. Marhold*

1 Artikel 2 Associatieverdrag EU-Israël; K. Hekster, 'Hoe "the Caspar proposal" voor onderzoek naar Israël in EU zoveel steun kreeg', 25 mei 2025, <https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2568604-hoe-the-caspar-proposal-voor-onderzoek-naar-israel-in-eu-zoveel-steun-kreeg>.

2 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'Roadmap towards ending Russian energy imports', COM (2025) 440 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0440R%2801%29&qid=174712515821>.

3 Artikel 194 VWEU.

4 Post van Zoltán Kovács op X, 7 mei 2025: <https://x.com/zoltanspox/status/192009801353421964>.

5 Lezing van DDG Denis Redonnet aan de Universiteit Leiden op 6 maart 2025: 'From Free Trade to Economic Security, a Paradigm Shift?', zie <https://www.universiteitleiden.nl/en/events/2025/04/from-free-trade-to-economic-security-a-paradigm-shift>.

* Dr. Anna-Alexandra Marhold is Universitair Docent Internationaal Publiekrecht, Grotius Centre for International Legal Studies, Leiden Law School en lid Commissie Vrede en Veiligheid, Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV).